

Rumzbya Ndaw Rungh

崇里山风

□ Cib Nyied raiz Cwz Fanghdingz hoiz

十月 著 翟芳婷 译

It

Gou bae Nungsanh, dwg aenvih yenzgiu minzczuz gyauyuz caeuq minzczuz vwnzva.

Bi youqgaenj dwkhingz ciengz ciengq haenq-rengz duetgungz, gou bae Nungsanh dwg aenvih daiqdaeuz guh aen goqdaeuz yenzgiu gyauyuz banggungz Hozciz Si Cwngfuj caeuq bae racimh minzczuz vwnzva.

Nungsanh dwg aen mbanjbya iq Bahmaj Yauzczuz Swciyen Dunghsanh Yangh beixnuengx Bunujyauz comzyouq ndeu.

Ndaw rungh gingjsaek mbouj doengz rog, ndaw rungh goj dwg seiqgyaiq. Gij vang rae h vnz dieg caeuq cingsaenz aen dei hfueng ndeu, nanz rox ndaej. Diegdeih lanz mbouj ndaej song ga, naemj rox cingsaenz giz dieg neix cix mbouj ngaih. Youq bya sang rungh laeg doekgug, noix raen aen cidu cujciz ndawbiengz yiemzmaed, hoeng miz doengh gij bya “boux dog dawzgeng, fanh boux nanz hoenx”, nem gyoengqvunz caeuq cugranz “swyouz” lumj rumz nei.

Rungh bya dangjlanz, diegdeih caeuq cing-saenz gizdieg cungj deng gazngaih, vihneix aen daiqgyaq cau hlaeb “swyouz” dwg lizgyae dieg cungqgyang vwnzgyau, nanz le itdingh miz moux cungj gekhaek caeuq gaetciemh aen seiqgyaiq gyauyuz caeuq cingsaenz, deng gwndaenj gungzhoj caeuq ndwenngoenz cingsaenz giepnoix. Youq aen lizsij seizgeiz raezrangh Cungguk moq laebbaenz gaxgonq, vnz ndaw rungh naemj doegsaw, diuz roen doegsaw dandog dwg bae hagdangz seilaeb, hoeng hagdangz seilaeb liz diegbya gyae’gyang, ranz bingzciengz naemj bae hoeng bae mbouj ndaej. Seizhaenx diegbya baugvat daengz Nungsanh, dwg rangh dieg diegsa. Cigdaengz ngeihcib sigij ngeih samcib nienzdaih, mwh Cunghgoz Gungcanjdangj cujciz guh bouxguhnaz yindung cau hbanh hagdangz, banh aen dieg gangj hag bouxguhnaz, cau hlaeb le lauzdung siujyoz, vnzlai Yauzczuz cij yawjraen ranzrongh. Cungguk moq laebbaenz daegbied dwg gaijgwz hailangh le, byahung dieglaeg sing doegsaw caeuq sing rumz sing fwn menhmenh guhbaenz diuzgo rwenzrwz huzndei, rumz moq vwnzmingz mboujduenh baet ci gij nyaueq Byayauz.

Beixnuengx Yauzczuz deng haemz deng hoj haenx laegdaeuz roxyiuj, danmiz doegsaw cij dwg “diuzgo seizcin” roxsoq roxleix, son’gyauq beksingq diegbya bien gyae doeklaeng gungzhoj, goj danmiz doegsaw cij dwg gaiq “cungqcax” rengzrwd dwk-hingz ciengz ciengq haenqrengz duetgungz. Hoeng, aen diuzgienh doxgaiq caeuq cingsaenz gvanhnen daemxcengj lwgnyez hwnjhag doegsaw, youq dang-dieg cungj giepnoix. Vihneix, youq ndaw rungh hengzguh aen gunghcwngz gyauyuz banggungz, mboujdan aeu gyagiengz son’gyauq lwgnyez, lij aeu gaijbienq bohranz caeuq gij rumzheiq aenbiengz

美好的愿望, 终将遇上春风, 同春天一起成长。

——题记

—

我的弄山行, 缘于对民族教育与民族文化的研究。

打赢脱贫攻坚战的关键之年, 我因主持河池市政府教育扶贫研究课题和民族文化采风而走进弄山。

弄山是巴马瑶族自治县东山乡一个布努瑶同胞聚居的小山村。

崇里别有洞天, 山野亦是世界。一个地方的人文地理经纬与精神肌理, 难以轻易触摸。物理空间难不倒双脚, 精神境域却不好揣摩。在偏远的高山深沟, 鲜有严谨的社会组织制度, 有的是“一夫当关, 万夫莫开”的自然山势, 以及生命个体与族群像风一样的“自由”。

山崇作屏, 物理空间和精神境域都会受到阻滞, 因此构筑“自由”的代价是远离文教中心, 久而久之必然造成教育和精神世界的某种隔阂与荒凉, 导致物质生活的贫困与精神生活的困顿。在新中国成立前很长的历史时期, 山民想读书, 唯一的途径是去私塾, 而私塾远离大山, 普通人家可望而不可即。那时包括弄山在内的山区, 是教育的沙漠地带。直到 20 世纪二三十年代, 中国共产党组织开展农民运动时创办学校, 举办农民讲习所, 创建了劳动小学, 瑶族群众才看到了曙光。新中国成立特别是改革开放以后, 大山深处的读书声与风声雨声渐渐形成和谐的交响曲, 瑶山的褶皱不断被文明新风吹拂着。

受尽贫困之苦, 绝经落后之痛, 瑶族同胞深刻认识到, 唯有教育才是偏远贫困落后山区化民成俗、文明乡风的“春之曲”, 也只有教育才是打赢脱贫攻坚战最有力的“武器”。可是, 支撑孩子上学读书的物质条件与精神观念, 在当地都是短板。因此, 在山里实施教育扶贫工程, 需要的不仅是加强孩子的教育, 还要改变家长以及山区普遍性社会风气或群体意识; 需要的不仅是物质上的支持, 还要有对精神观念的唤醒。

我不知我的弄山行能否给山区带来些许春天之声。

二

进山, 最先迎候我们的是风。

山里的风没有隐秘, 山多拥挤, 风走得不急, 东拐西绕的, 到跟前尽显谦逊与温和。靠近村口时热情洋溢, 一股醇厚的酒香扑鼻而来, 我们一行人不约而同地感受到民族的温度与大山的雄阔。

在山里, 酒是长了翅膀的风, 富有神性。请人敬酒、祭祀敬酒, 酒皆是连情之桥、慰心之体。时值冬闲, 没什么活儿能把酒耽搁, 席间侃天扯地的时间格外充裕。一碟炒黄豆, 一碟炒玉米, 一盆野菜汤, 便可以让大山沸腾。山民一扎堆, 酒就有空间“兴风作浪”, 让一些汉子东摇西荡。

我不由得想起一个大早年有关酒与水的故事。一个烈日炎炎的中午, 一辆从县城开往弄山的送水车, 被横躺在路上的男子阻挡了去路。司机下车打探, 只见男子一动不动, 司机不知所措, 踱步凑近, 原来是一个醉汉。醉汉告诉司机: “把水留下。不给, 就让车子碾着我的身子过去吧。”司机莫名其妙, 说: “借着酒胆劫水可不地道。”醉汉说: “再没水, 孩子就无法上学, 老师就会走人, 学校就会成为羊圈; 再没水, 大人无法做工, 山地就会荒芜, 明天的弄山不知道会是什么样子。”

用水难是边远山村的一个急难愁盼问题。老师说, 水不足, 校园就没有书声; 山民说, 水不足, 玉米就耷拉着脑袋, 大山的生活就乱了套。大旱季, 盼水盼雨, 可谓心灾。只要一场稀罕的雨下来, 锅碗瓢盆就叮叮当当响, 在整个村庄奏成一支动听的曲子。

daengx diegbya roxnaeuz gyoengqvunz roxnyinh; mboujdan aeu haeujcoengh doxgaiq, lij aeu heuh singj gij cingsaenz gvanhnen.

Gou mbouj rox gou bae Nungsanh ndaej mbouj ndaej daiq di sing seizcin bae hawj diegbya.

Ngeih

Haeuj bya, dwg rumz cei q caeux angqcoux dou.

Rumz ndaw rungh mbouj boih, bya lai dei hswd, rumz ci mbouj vaiq, heux doeng heux sae, daengz baihnaj cix giemhaw caeuq hozraez dangqmaz. Mwh haeujgyawj bakmbanj yiedcingz fwd fwd, raq heiq rang laeuj noengznwd ndeu coemj haeuj ndaeng, dou bang vnz doxcaez roxnyinh daengz gij raeujrub minzczuz caeuq gij hungmbwk byahung.

Youq ndaw rungh, laeuj dwg gij rumz maj miz fwed, saenzmaed lai. Cingj vnz gingqlaeuj、saxcae q gingqlaeuj, laeuj cungj dwg diuzsai ranghcingz、gaiq naisim. Cingq dwg seiznit ndaejhoengq, mbouj miz maz hong nguh laeuj ndaej, seizgan gwnz congz cejdaihbaug lai dangqmaz. Deb duhnaz cau j ndeu, deb haeuxdae q cau j ndeu, buenz dang byaekcw x ndeu, couh ndaej hawj byahung hoenghwdhwd. Vnz ndaw rungh baez doxcomz, laeuj couh ndaej “hwnj rumz hwnj langh”, hawj mbanj bouxsai vaevae vengjvengj.

Gou nyaenx mbouj ndaej naemj hwnj aen gojgae q mizgven laeuj caeuq raemx bi rengxhaenq ndeu. Mbat banringz ndatfwd fwd ndeu, aen ci soengq raemx daj yienhsingz hai coh Nungsanh ndeu, deng bouxsai ndeu vang ninz youq gyangroen lanz roen. Bouxhaici roengz ci bae cam, raen bouxsai mbouj doengh saek di, bouxhaici mbouj rox guhlawz, menhmenh byaij haeuj gyawj, yienzlaiz dwg boux laeufiz ndeu. Boux haenx naeuz bouxhaici: “Louz raemx roengzdaeuj. Mbouj hawj, couh hai ci nyaenx gvaq gwnz ndang gou bae.” Bouxhaici roxnyinh geizheih, naeuz: “Laeufiz mbeihung dajgiep raemx mbouj baenz bw.” Boux laeufiz naeuz: “Caiq mbouj miz raemx, lwgnyez couh hwnjhag mbouj ndaej, lauxsae couh buetdeuz, hagdangz couh baenz rienghyiengz; caiq mbouj miz raemx, vnzzhung guhhong mbouj ndaej, diegbya couh baenz diegf wz, Nungsanh coglaeng mbouj rox dwg baenzlawz yiengh.”

Yungh raemx hoj dwg aen vwndiz giep hoj you muengh mbanjbya bien’gyae ndeu. Lauxsae naeuz, raemx mbouj doh, ndaw hagdangz couh mbouj miz sing doegsaw; vnz ndaw rungh naeuz, raemx mbouj doh, haeuxdae q couh doixdwd liuxliux, ndwenngoenz byahung couh luenh lo. Seiz rengx, muengh raemx muengh fwn, dwg simmuengh vnzlai. Cijaeu roengz saek raq fwn, rek vanj beuz bat couh yiengj dingding dangdang, daengx aen mbanj yienj baenz diuz go ndeidingq ndeu.

(1)